

Ε. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Η ενσωμάτωση των προσφύγων

Σημαντικότερο επίτευγμα: Η αποκατάσταση και αφομοίωση των προσφύγων στην Ελλάδα ήταν το σημαντικότερο επίτευγμα του νέου ελληνικού κράτους.

Προβλήματα:

Αν λάβει κανείς υπόψη τις αντικειμενικές δυσκολίες:

- Δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας.
- Δύσκολη πολιτική κατάσταση κατά τη δεκαετία 1920-1930.
- Ελλιπή κρατική οργάνωση.
- Τεράστιος αριθμός προσφύγων που έφτασαν στην Ελλάδα.

Το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων έχει χαρακτηριστεί «τιτάνιο».

Χρόνος: Μεγάλο μέρος του έργου έγινε από το **1924-1928**.

Φορέας: Καθοριστικό ρόλο έπαιξε η λειτουργία της **ΕΑΠ**.

- Η ΕΑΠ ήταν ένας οργανισμός υπό διεθνή έλεγχο. Αυτό το γεγονός την βοήθησε να είναι αποστασιοποιημένη από την ταραγμένη ελληνική πολιτική ζωή και επομένως να είναι αποτελεσματικότερη.

- Για την υλοποίηση των προγραμμάτων της ΕΑΠ το ελληνικό κράτος της παραχωρούσε τα υλικά μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό. Σε μερικές περιπτώσεις το έργο των κατά τόπους επιτροπών γινόταν βιαστικά, εμπειρικά και πρόχειρα ή εξυπηρετούσε απλώς άμεσες ανάγκες και πολιτικές σκοπιμότητες, δεν μειώνει όμως τη σπουδαιότητα του έργου που επιτεύχθηκε.

Πρόσφυγες:

Ανομοιογενές σύνολο: Οι πρόσφυγες δεν αποτελούσαν ένα ομοιογενές σύνολο. Ανάμεσά τους υπήρχαν διαφορές κοινωνικής προέλευσης, πολιτιστικής παράδοσης, διαλέκτου ακόμη και γλώσσας (100.000 τουρκόφωνοι).

Εύκολη αφομοίωση: Εύποροι κάτοικοι της Μικράς Ασίας ή της Ανατολικής Θράκης που κατόρθωσαν να φέρουν στην Ελλάδα μεγάλο μέρος από την περιουσία τους ενσωματώθηκαν πολύ εύκολα στο νέο τόπο εγκατάστασής τους και αναμείχθηκαν με τους γηγενείς.

Δύσκολη αφομοίωση:

- Για τη μεγάλη μάζα των προσφύγων, παρά τη γρήγορη αποκατάστασή τους, δεν ήταν εύκολο να αφομοιωθούν. Οι περισσότεροι πρόσφυγες, ψυχικά τραυματισμένοι και με άγχος πρώτα της επιβίωσης, εξέφρασαν συχνά παράπονα για την αντιμετώπιση του κράτους αλλά και των γηγενών κατοίκων του.

1. Πίστευαν ότι το ελληνικό κράτος με την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής της Λοζάνης και του ελληνοτουρκικού Συμφώνου του 1930 **παραβίασε βασικά δικαιώματά τους**.

2. Αποζημιώθηκαν μόνο κατά ένα μέρος για την περιουσία που εγκατέλειψαν στις πατρίδες τους.

3. Η ανταλλάξιμη περιουσία δεν περιήλθε πάντοτε σε αυτούς.

- Παρά την ύπαρξη νόμων που ήδη από το 1922 απαγόρευαν τη μεταβίβαση της μουσουλμανικής ακίνητης ιδιοκτησίας, η **έλλειψη κτηματολογίου**, η **ανυπαρξία** σε πολλές περιπτώσεις **τίτλων ιδιοκτησίας** και η δυσκολία στην **οριοθέτηση** ή την περίφραξή της, συνέβαλαν στο να περιέλθουν τέτοιες **εκτάσεις σε ντόπιους**.

- Και το ίδιο το **κράτος** κάποιες φορές παραχώρησε ανταλλάξιμη περιουσία σε γηγενείς ακτήμονες ή σε ευαγή ιδρύματα.

Διαφορά νοοτροπίας:

Διαφορά νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας μεταξύ προσφύγων και γηγενών.

- Οι **γγενείς** αναφέρονταν συχνά στο **ήθος** των προσφύγων (κυρίως των αστών), στη ροπή τους για **διασκέδαση** και την κοσμοπολίτικη συμπεριφορά τους.

- Οι **πρόσφυγες** μιλούσαν για το χαμηλό **μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο** των ντόπιων και πρόβαλλαν την **ελληνικότητά** τους, την οποία οι ντόπιοι συχνά αμφισβητούσαν.

Η διάσταση εκφράστηκε:

1. Στην οικονομική ζωή: Υπήρχε ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας, στην ιδιοκτησία της γης και σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

2. Στην πολιτική ζωή: Πριν από την παροχή στέγης και εργασίας, οι πρόσφυγες απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια και πολιτικά δικαιώματα. Εντάχθηκαν στο κόμμα του Βενιζέλου τόσο ως ψηφοφόροι όσο και ως πολιτευτές, βουλευτές και υπουργοί. Οι αντιβενιζελικοί καλλιεργούσαν το μίσος εναντίον τους.

3. Στην κοινωνική ζωή: Οι πρόσφυγες που κατοικούσαν στους συνοικισμούς ήταν απομονωμένοι, δεν είχαν συχνά επαφές με ντόπιους. Σιγά σιγά άρχισαν να γίνονται και κάποιοι μικτοί γάμοι που με την πάροδο του χρόνου έγιναν περισσότεροι.

Η αντίθεση μεταξύ προσφύγων και γηγενών **δεν** πήρε τη μορφή **ανοικτής σύγκρουσης**. Ο όρος «**πρόσφυγας**» είχε στην κοινή συνείδηση υποτιμητική σημασία, για πολλά χρόνια. Η **διαχωριστική γραμμή** μεταξύ προσφύγων και γηγενών σταμάτησε να υπάρχει μετά τη **δεκαετία του 1940**, αλλά και πιο πριν οι πρόσφυγες πρώτης γενιάς και αργότερα τα παιδιά και τα εγγόνια τους συμμετείχαν σε όλες τις δραστηριότητες στη νέα πατρίδα τους.